

شېنجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى نۇرۇداغى جانە ۇشقارلىقتى

الاستاۋداغى تابىستارنا جالا جابۇغا جول بەرمەيمىز

(باسى 1 ـ بەتتە)

جۇڭگو خالقالق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇداغى تاجىربىلەرنەن ۇلكى الۇ جانە ونى قابىلـ داۋ نەگىزىندە، شېنجياڭنىڭ ۇزىنىڭ ۇس جۇزىنىدـ.

گىن تياناق ەتىپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقاـ رىلىقتى الاستاۋ كۇرەسىن نىشكەرىلەي ورسىنىەتپ، ”بىر جامىنان، سوققى بەرۇدى، ەندى بىر جامىنان، الدىن الۇدى مقتى يگەرۇگە“ تاباندى بولسپ، زورـ لىقتى كۇش لاڭكەستىك قىلمىستارنا زاڭ بوينىشا قاتاڭ سوققى بەرۇمەن بىرگە، قاينارنان جونگە سالۇغا دا ۇمان بەرىپ، حالق تۇرمىسىن كۇش سالا جاقسارتۇ، زاڭ ـ تۇزۇم ۇگىت ـ تارىبەسىن كۇشەيتۇ سياقتى كوپ تۇرلى ادستەر ارقىلى ازاماتلاردىڭ نەـ كىزگى ادامدىق ۇقىمىنىڭ لاڭكەستىكىنىڭ، ۇشقارلىقتىڭ زىيانداۇنا ۇشراماۇىن ەڭ جوعارى شەكە قامتاماسز ەتىپ، شېنجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىقى مەن باياندى تەـ نىشتىمەن جۇزەگە اسرۇغا بەرىك نەگىز قالادى.

اسرەسە، سوڭى جىلدارى شېنجياڭ كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىبەلەۇ ـ باۋلۇ ورتالىعن زاڭ بوينىشا قۇرۇ سياقتى شارالار ارقىلى لاڭكەستىكىنىڭ، ۇشقاردـ لىقتىڭ ۇسىپ ـ ۇورپىتىن، تارالاتىن توپىراى مەن شارث ـ جامعايدىن الاستاپ، لاڭكەستىك قىمىلدارنىڭ كوپ، ىجىي تۇلۇ جامعايدىن ۇنىمەدى شاۋجايلاپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇـ بەسىنىڭ ماڭغزى كەزەڭدىك جەڭسىننە قول جەتـ كىزدىـ. قازىرگە دەپىن شېنجياڭدا 3 جىلدان استام ۇاقىت زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك دەلوسى تۇلغان جوق، قوعام اماندىعى جامعاىي كورنەكتى جاقساـ رىپ، شېنجياڭداغى ۇز ۇلت حالقى تىنىش ۇمىر، شات ـ شادىمان تىرشلىك كەشىرىپ، بۇقارانىڭ تاپسى سەزىمى، باقت سەزىمى، حاۋپسىزدىك سەزدـ ەي كورنەكتى كۇشەيدى، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ شېنجياڭداى ۇز ۇلت خالقىنىڭ تاـ ماشا تۇرمىستى جۇزەگە اسرۇنا كەدەركى بولانن ۇلى وپىنەي جويىپ، شېنجياڭنىڭ جاراسمىدى، ورنىقتى، اقاۋسىز داۋمنىڭ كورنەكتى ناىستارن اكەلدى.

قاۋەسىت شىندىقپەن تيىلادى، وتىرىك ايقىقاتـ تان جەڭلىس تبابدى. ايتىلمىس ”زاڭ جوباسىنداى“ قاۋەسەتتەر مەن بۇرمالاپ ويدان قىستىرۇلارعا ساـ لىستىرعاندا، شېنجياڭغا كەلىپ نىشكەرىلەي ارالاپ كورگەن خالقالراداى كەپپىر قايراتكەرلەردىڭ عانا ۇسوز سويلەۇ ۇقىعى بار. 2018 ـ جىلدىڭ سوڭىنان بەرى، 100گە جۇىق مەملەكەت پەن رايونىنىڭ جۇڭـ گودا تۇراتىن ەلشىلىرى، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر

(باسى 1 ـ بەتتە)

كەدەيلىكتىن ارىلتۇدان قامال الۇدىڭ شەشۇشى شايدـ قانىسنىڭ، جايپاي دوڭگەلكە داۋلەتتى قوعام ورناتۇـ دىڭ شەشۇشى جەڭسىننە جەتۇدىڭ ”ەڭ سوڭىى ۇتـ الامالى تاپاعىن“ جاقسى جەتكىزىپ، كەدەيلىكتىن ارىلتۇدان قامال الۇدىڭ جالپى بەتىتك جەڭسىنە باتىل قول جەتكىزۇ كەرەك.

پايزاۋات اۋدانىنىداغى كەزىندە نۇرلان اپىلماجىن قالا، اۋىل اۋىز سۇ حاۋپسىزدىگى ىچىەـ نەرباسىن، شەكەرکول قالاشىعنىڭ جەر سىلكىنىسى اپاتىنان كەيىن قايتا قۇرۇ نىساندىن ۇستىندە تەكسەـ رىپ ـ زەرتىنەپ، اۋىل شارۋاشلىعى ونىمەدرى ساۋدا ورتالىعنا، ورتا، شامەن كاسپورنىنداردىڭ جەتىلدىرۇ بازاسىنا، ورتا دارجەلى كاسپىتىك ەتەجىقلىق ەمەكـ تەپكە، نان كاسپى باقشاسىنىڭ جۇمىستاندىرۇ بازاـ سنا، كەدەي وتباسىلارنا جانە اتىز باسنا بارىپ، كاسپ سالامى جانە جۇمىستاندىرۇ ارقىلى كەدەيلەرـ دى سۇبەھەلدەۇ سياقتى جامعايلاردى ۇعسىپ، كەـ دەيلىكتىن ارىلتۇدان قامال الۇ قىزمەتىن ارناۋلى تاـ قىرپىتا تەكسەرىپ، جەتەكىشلىك ەتتى.

تەكسەرۇ ـ زەرتتەۇ كەزىندە نۇرلان اپىلماجىن كەدەيلىكتىن ارىلتۇدان قامال الۇدى باسى ـ قاسىندا قاداعالاۇ قىزمەتى اڭگىمە ۇماجىلىسىن باسقارىپ اشتى. ول بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: شى جىينېڭنىڭ چاڭا دۇاىر جۇڭگوشو سوتسىيالىزم بىدەياسىن جەتەكـ شى ەتۇگە تاباندى بولسپ، ”نىتورت تانىمىدى“ كۇـ شەيتىپ، ”تورت سەنمىدى“ بەكەمدەپ، ”ەكىنى قورعاۋدى“ ورنىداپ، باس شۇجى شى جىينېڭنىڭ كەدەيلەردى سۇبەھەلدەۇ قىزمەتى جونىدەگى ماـ گىزدى بايمداۋلارىن نىشكەرىلەي ۇپرەنەپ، دايەكتەـ لىمەندىرىپ، تىياناقتاندىرىپ، كەدەيلىكتىن ارىلتۇدان قامال الۇ قىزمەتىن مقتى يگەرىپ، ۇستىنە لىپ، ارەـ كەتتە تىياناقتاندىرىپ، ”ەكەدىن تارقىتىرماۇ، ۇششى قامتاماسز ەتۇمىن“ تىعەز بايلانىستىرىپ، كاسپى سالاسىن دامىتىپ، نەگىزىدى كۇشەيتۇگە كۇش سالسپ، جۇمىستانۇدى جەبەپ، كىرىستى ورنىقتى ارتتىرۇ جامىندا جۇمىس سىتەپ، كەدەيلىكتىن ارىلتۇـ دان قامال الۇ مىندەتىن جوعارى ساپامەن ورنىنداۋعا

ﻛﯘﻧﻰ ﺳﻪﻧﺒﻰ

□ ساۋ ۇي

امەرىكا پارلامەنتى قاراپ ماقۇلداغان ايتىلمىس
“2020 – جىل ۇيغۇر ادامدىق ۇقتىقارى ساياسات زاڭ جو– باسى” رەسىي امەرىكانىڭ نىشكى زاڭىنا اينالىدى، امەرىكا پارلامەنتى ونىمەن قويماي اتالمىس “ۇيغۇر ۇلتىن زورلىق– پەن ەڭبەككە جەڭۇدىڭ الدىن الۇ زاڭ جوباسىنىڭ” ماقۇل– مانۇۋىن دا لىكەرلەلتۇدى جويسپار لادى. امەرىكا فاكتى ەلەـ مەي، اق پەن قاراتى شاناستىرىپ، ەلمىزدىڭ شىنجياڭى ورسىتەكتەن لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ مەن ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىن قىسىنسىز جازىعرىدى جانە وعان شاېۋىل جاسادى ۇزى ەل نىشىندەگى زاڭ شىعارۇ فورماسىمەن امەرىكانىڭ شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەگە كېلىگۇىن ۇدايدـ. ﻻندىردى. بۇل امەرىكانىڭ شىنجياڭغا ساياتىن جەكە – دارا ساياساتىنىڭ بىرتەندەپ قالىپتاسۇى جونىدەگى قاتەرىلى سىگنال ۇزاق ۇزاق ۇاقىستان بەرى امەرىكانىڭ شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەلىك خالقالارالۇۋىن لىكەرلەلتۇنىدەگى ەڭ جاڭا سايقالدىعى. امەرىكانىڭ جۇڭگوغا قاراتقان سىترانەگيا– سىندا ەلەۋىرى رەتتەۇ جارىققا شىققانىن ۇزى جۇڭگونى امەرىكانىڭ نەگىزگى سىترانەگىيالىق باسكەلەس قارسالامى قاتارنا قويۇنىڭ ۇلكەن استارىندا، امەرىكانىڭ قازىر خالـ قارادا ايتىلمىس “شىنجياڭدى كوزىر ەتىپ“ كوتەرۇنىڭ بارغان ساين كوپەيە تۇسۇنىدەگى ماقسات باسقا مەمسە، شىنجياڭ ارقىلى جۇڭگونى شاۋجايلالۇ سىترانەگىيالىق نىيەتـ نىڭ مەن مۇندالاپ تۇرعانىن كورە بىلمۇىز كەرەك.

امەرىكا جاساعان ايتىلمىس ”شىنجياڭ ما–

سەلەسىنىڭ” بايانى

ۇزاق ۇاقىتتان بەرى، امەرىكا ايتىلمىسى ”شىنجياڭ ادامدىق ۇقىعى“ كەڭەستىك تاقىرىبىن قىسىنسىز كوتەرىپ، شىنجياڭنىڭ بولشەكتەۇشلىككە قارسى تۇرۇ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقارلىقتى الاستاۋ كورەـ سىن، سونداي – اق ەلمىزدىڭ شىنجياڭدا ورسىتەكتەن قا– لىپتى قوعامدىق، ەكونوميكالىق دامۇ جوسپارىن (مسالى، ”باتىس بولىكتى قاۇىرت اشۇ“) ايتىلمىس ”شىنچياڭ ماسەـ لىسى” ەتىپ بۇرمالادى. چالپىعا مالمە، ۇزاق ۇاقىستان بەرى شىنجياڭنىڭ شەكارا ۇشى – سىرتىنداى ”شىعسى تۇركىستان“ بولشەكتەۇشى كۇشتەرى شىنجياڭدى جۇڭگو– دان بولپ اكتەۋگە ۇزىندى. 20 – عاسىردىڭ 90 – جىلدا– رىنان بەرى، ”شعسى تۇركىستان“ كۇشتەرى شىنجياڭدى بولشەكتەۇ ماقساتنا جەتۇ ۇشىن، ەندى ۇشقارلىقتى ىدە– يالىق نەگىز، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىكىنى ۇناسىل ەتەپ، شىنجياڭداى بېيۇكنا ۇز ۇلت تۇرتىشلىغن تاعلىقپەن كورـ تىرىپ، شىنجياڭداى ۇز دارەجەلى پارتيا، ۇكەمەت وركازدـ دارىنا، ورنىدارنا شاېۋىل جاساپ، شىنجياڭنىڭ قوعام ور– نىقتىلىعى مەن باياندى تىنىشتىق كەلەلى جامعايدىن بۇلدىر– دى. ال امەرىكا قۇرپ شىققان ايتىلمىس ”شىنجياڭ ماسەـ لىسى“ ”شعسى تۇركىستان“ ەلمەنئىتەرىن ”ەركىندىك جا– دىنگەرى“ ەتىپ اسپەتتەدى، ولار تۇدەرعان زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك وقىعالاردى جۇڭگو ۇكەمەتى ”شىنجياڭدا

از ۇلتتاردى نەجەدى“ دەپ بۇرمالادى ۇزى وسى ارقىلى جۇڭگونىڭ ”زورلىقشىل ۇكەمەتى” مەن ”وتارشىل ۇستەم– دىگىننە“ قارسى تۇرىپ، دەموكرىتايعا، ادامدىق ۇققىقا، ەندى ەركىندىكىڭ جانە ”تاۋەلسىزدىككە“ قول جەتكىزۇ

سىندى وزگەشە اڭگىمەنى توقىپ شقتى. سوڭى 30 جىلدان بەرى، امەرىكا ادامدىق ۇقتى قورعاۋدى، ەندى ەركىندىكتى جەلەۇ ەتىپ، خالقالارادا شىنجياڭ خالقىنىڭ باقتىنا ”ەرەكشە كوڭىل بولگەن“ مەيە– رىمەدى بەينەگە ەنىپ، شەتەلدەردەگى اتالمىس ”ۇيغۇرلار– دىڭ ۇاكىلدەرىمەن“ امەيە – جامپەي بولسپ، كوپتەگەن خالقالىق ورتادا شىنجياڭداى از ۇلتتاردىڭ ۇقىق – مۇدەـ دەسى ۇشىن ”ادىلدىگىن ايتىپ“، ەل ۇشى – سىرتىنداى ۇستىڭ ۇمان – جاينى بىلمەيتىن اق كوڭىل ادامداردى با– رنىشا الدادى. ايتىنغىشى، ۇنداغان جىلدان بەرى امەرىكا شىنجياڭداى ۇز ۇلت خالقىنىڭ ۇمىر سۇرۇ ۇقىعى مەن دامۇ ۇقعىنا، شىنىندا، كوڭىل بولسپ كوردى مە؟ ۇڭىۋىـ تىك شىنجياڭداى 4 ايماق – وبلىستاعى كەدەيلىكتىن ارىلتۇدى شۇعل قاجەت ەتىپ وترعان مېلىيونداغان بۇقا– رانى كورپ، امەرىكا ولاردىڭ كەدەيلىكتىن ارىلپ بايۇنا بىر تىپىن قارجى بەردى مە كەكن؟ شىنجياڭداى بىر قىدىرۇ زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك ارەكەتتەرىندە ولگەنـ. دەر مەن ولاردىڭ تۇسى – تۇعاندارنىڭ كوز جاسىن كورپ، امەرىكا ولارعا تىپتەي جان اشىرلىق بىلىدىرىپ، خالىن بىلدى مە كەكن؟ امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسـ نىڭ“ خالقالارالۇۋىن زور كۇشپەن لىكەرلەلتۇنىدەگى شىن كەيىپ كەپسىرى – ”سوز – ارەكەتى باسقا، نىيەتى باسقا“، شەكارا ۇشى – سىرتىنداى ”ۇش تۇرلى كۇشتى“ قولداۋ ارقىلى جۇڭگونى بىلىقتىرىپ، شىنجياڭدى بولشەكتەپ، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇىن بۇلدىرۇگە ورىنۇ قارا نىيەتىمەن باسقا دانەڭمە مەمس.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ” خالدا– قارالاتۇىن لىكەرلەلتۇنىنىڭ ماسقارا تارىخى
تارىختا امەرىكا مەن شىنجياڭنىڭ اراسى شالغاي بولـ ھاندىقتان، ونىڭ ۇستىنە امەرىكانىڭ بۇل وڭىردە ەرەكشە مۇددەلىك ئالابى بولماغاندىقتان، امەرىكا مەملەكەت بولسپ قۇرىلعانىنان كەيىن، بىر تالايى ۇزاق ۇاقىققا دەپىن شىنجياڭ كورسەتتەرىنە نازار اۋدارغان جوق. چاڭا جۇڭگو قۇـ رىلعان سوڭ 20 – عاسىردىڭ 70 – جىلداىرنىڭ ايعانىنا دەپىن، امەرىكادا شىنجياڭ سىتەرىنە ارالاسۇدىڭ ۇنىمىدى جولى مەن ۇناسىلى كەم بولغاندىقتان، شىنجياڭنىڭ سىتەرد–

نە ارالاسۇدا زور شەكتەمەڭگە ۇشرادى. بىسراق سوۋتە وداعىنىڭ دىدراۋىنا جانە قىرغى قاباقتىق سوعىستىڭ اياقتالـ. ۇنا بايلانىستى، امەرىكا جۇڭگونىڭ دامۇسىن شاۋجايلالۇ قاجەتىمەن شىنجياڭ سىتەرىنە ارالاسۇ سەرىپتىن جەدەل كۇشەيتتى جانە ارتتىردى، سونداي – اق كوپ وتپەي ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالۇۋىن لىكەرلەلتۇدەگى باسقى ايتىنقاۋشعا اينالدى. تارىختا امەرىكانىڭ زۇڭتۇڭىدا، رى، ورنىباسار زۇڭتۇڭدارى، مەملەكەت سىتەرى خاتشىلا– رى، سونداي – اق پارلامەنت باسشىلارى ”شعسى تۇركىستان“ ۇيىمىنىڭ اتاماندارىمەن تالاي رەت كەزىدەسـ. كەن؛ ”شعسى تۇركىستان“ ەلمەنئىتەرىن نوپەل بەيىنىشىـ. لىك سىيلەينىڭ كانىدىداتىتەننە ۇسىنغان نەسەمەسە ولارعا ۇز تۇرلى ادامدىق ۇقىق سىيلىقتارىن بەرۇدى قولداپ، ”شعسى تۇركىستان“ ۇيىمى مەن جەكە ادامدارنا قارجىلىق قولداۋ كورسەتكەن، قوللدارى قانعا مالنعان ”شعسى تۇركىستان“ لاڭكەس ەلمەنئىتەرىن جۇڭگونىڭ سوتتاۋىنا تاپسىرىپ بەرۇدەن باس تارتقان؛ امەرىكا ۇنى مەن مەركىن ازىا رادىيو سىتاسىياسى سياقتى اقبارات قۇرالدارى ۇيغۇر تىلىنىدەگى باعدارلامالاردى اشپ شىنجياڭغا كەرى ۇكت جۇرگىزىپ ۇسىڭىپ كىرگەن، ت.ب. وسنىڭ اسىردەـ مەن امەرىكانىڭ ەلىم سالامى مەن اقىل – پاراسات قامباـ لارى دا شىنجياڭدى زەرتتەۇ سەرىپتىن كۇشەيتىپ، امەرىكا ۇكەمتىنىڭ شىنجياڭ ساياساتى جونىدە شەشىم جاساۋىنا ايتىلمىس كەڭەستەر بەرىپ، ۇسىنىستار قويدى.

2018 – جىلدان بەرى، امەرىكا ونان ارى ورشەلەنە ۇتۇسىپ، اكچىشلىك يىلەۇشلىەردەن زاڭ شىعارۇ تاراۋىنا، اقبارات، قوعامدىق پىكىردەن ۇز تۇرلى اقىل – پاراسات قامبالارنا دەپىن ”شىنجياڭ ماسەلەسىن“ ۇزدىكىسىز دابەـ رالاپ، شىنجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىننە شاېۋىل جاسادى. شاېۋىل تۇيىنى شىنجياڭ قازىر بەلسەنە قاراستىرىپ جاتقان ”ۇشقارلىقتى الاستاۋدىڭ“ ۇتەمدى شارامى – كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىبەلەۇ – باۋلۇ ورتالىعى بولدى، امەرىكا وعان ”قايتا تارىبەلەۇ لاگەرى“، ”جازا لاگەرى“، ت.ب دەپ جالا جاۋوپ، خالقالاراداى ۇستىڭ ۇمان – جاينى بىلمەيتىندەردى شىنجياڭنىڭ كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىبەلەۇ – باۋلۇ ورتالىعەن كەزىندەگى ناتىسىتىك گەرھانىانىڭ ۇرەيلەردى قوعىن – سۇرگىنگە ۇشـ. راتقان جازا لاگەرىمەن بايلانىستىرىپ، قانە بايلانىستىرۇغا، قانە ويدا بولۇعا قاراي اجماعىستردى، بۇدان سىرت، امەرىكا ەل شىنىدە باسقا مەملەكەتكەتەردىڭ ادامدىق ۇقىق بايىنداھامسىن جانە ەندى ەركىندىك بايانداماسىن جاريالاۋ ۇزى بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمى سياقتى خالقالىق كوپ جاقتى ورتادا شىنجياڭ كەڭەستىك تاقىرىبى تۇرالى ەرىقتىلىقپەن تالقى كوتەرۇ جانە ۇيمىداستىرۇ ارقىلى، ىمپىتى، شىنجياڭنىڭ ادامـ دىق ۇقىعى جونىدەگى كەڭەستىك تاقىرىپ ارقىلى ورتا ازىيا ملدەرىنىڭ، ۇسلام ەلدەرىنىڭ ەلمىزبەين دوستىق قارىم– قاتنىسانسا ىرتكى سالپ، ”بىر بەلدەۇ، بىر جول“ قۇرىلدـ سىن بۇلدىردى.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ” خالقاا– رالاتۇىن لىكەرلەلتۇنىنىڭ ەرەكشەلىگى جانە زىيانى
امەرىكا ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىنىڭ ەڭ ۇلكەن ايتىنقاۋشسىنا اينالىپ وتىر. امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن لىكەرلەلتۇگە قانەـ ناسۇشى تۇعالارى زۇڭتۇڭ، ورنىباسار زۇڭتۇڭ، مەملەـ كەت سىتەرى خاتشىسى سياقتى اكچىشلىك ۇمانسايپتيلاردان تارتىپ پارلامەنت مۇشەلەرى سياقتى زاڭ شىعارۇ ۇمانساپـ. تىلارنىا دەپىن ادامدىق ۇقىق ماسەلەسىمەن اينالسىلتىن بەدى ۇكەمەتتىڭ ۇيمىداران اقىل – پاراسات قاقباسىنا، اقىاـ رات قۇرالدارىنا دەپىن ۇزارا ساپكەسىپ، بىرگە كۇش شىـ ھاردى. كىلىبتون، كىشى بۇش، وباما، گور قاتارلى امەرىد– كانىڭ كوپتەگەن زۇڭتۇڭى، ورنىباسار زۇڭتۇڭى تۇگەا. دەي ”شعسى تۇركىستان“ ۇيىمىنىڭ اتاماندارىن قاپلىداپ، ولاردى قولايىندىقتارىن بىلدىرگەن. 2018 – جىلى 10 – ايدىڭ 4 – كۇنى امەرىكانىڭ ورنىباسار زۇڭتۇڭى مايك پەنىس خادىسان زەرتتەۇ ورنىندا جاريالاعان جۇڭگو ساياساـ تى جونىندەگى اشىق لەگىياسىندا شىنجياڭدى كوپە – كورنەۇ جازىعرىدى: مەملەكەت سىتەرى خاتشىسى بويىمە دا تالاي جەردە ايتىلمىس شىنجياڭدىق ”سوققى كورگەن تۇا. ھالارمەن“ كەزدەستى ۇزى تالاي جەردە شىنجياڭنىڭ ”ۇشقارلىقتى الاستاۋنا“ جانە تارىبەلەۇ – باۋلۇ قىزمەتىنە شاېۋىل جاسادى. 2018 – جىلدان باسقا سىتەلگەن ”ۇيغۇر ادامدىق ۇقتىقارى ساياسات زاڭ جوباسى“ امەرىكا پارلامەنتىنىدەگى جۇڭگوغا قارسى پارلامەنت مۇشەلەرىنىڭ ۇزدىك تۇىندىسىنا“ اينالدى. سونمەن قاتار امەرىكانىڭ اقبارات قۇرالدارى مەن اقىل – پاراسات قامبالارىنىڭ زەرتتەۇ باياندامالارى دا جۇڭگونىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۇ ساياساتى جونىندەگى كۇدەكتەر مەن سىندارعا تولدى، ۇز تۇرلى بەي ۇكەمتىنىڭ ۇيمىدار ىمپىتى امەرىد– كا ۇكەمتىنىڭ ”شعسى تۇركىستان“ ۇيمىدارمەن بايالا– نىس ورناتىپ، ونى قولداۋنىڭ دانەگەرنە اينالدى.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن ىلـ گەرەلتەۇ ۇناسىلى قارجى بەرىپ قولداۋدان ادامداردى تارىبەـ لەۋگە، باسقا مەملەكەتتەردىڭ ادامدىق ۇقىق بايانداماسىن نەـ مەسە ەندى ەركىندىك بايانداماسىن جاريالاۋدان شىنجياڭغا ساياتىن زاڭ جوبا شىعارۇعا دەپىن تۇرى كوپ، سانى مول بولدى. امەرىكا ”دۇنيە جۇزىنىڭ ۇيغۇرلار قۇربلىتابى“، ”امەرىكا ۇيغۇر ۇيىمى“، ”شعسى تۇركىستان سەركەلدەڭ نىس ورناتىپ، ونى قولداۋنىڭ دانەگەرنە اينالدى.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن ىلـ

گەرەلتەۇ ۇناسىلى قارجى بەرىپ قولداۋدان ادامداردى تارىبەـ لەۋگە، باسقا مەملەكەتتەردىڭ ادامدىق ۇقىق بايانداماسىن نەـ مەسە ەندى ەركىندىك بايانداماسىن جاريالاۋدان شىنجياڭغا ساياتىن زاڭ جوبا شىعارۇعا دەپىن تۇرى كوپ، سانى مول بولدى. امەرىكا ”دۇنيە جۇزىنىڭ ۇيغۇرلار قۇربلىتابى“، ”امەرىكا ۇيغۇر ۇيىمى“، ”شعسى تۇركىستان سەركەلدەڭ نىس ورناتىپ، ونى قولداۋنىڭ دانەگەرنە اينالدى.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن ىلـ

امەرىكا: شېنجياڭغا ساياتىن خالقالارالاندىرۇدىڭ پەردە ارتىنداى ايتاقتاۋشىسى

قويماي، سونمەن بىرگە ولاردىڭ امەرىكادا قىيمەل جاساـ. ۇنا دا بارنىشا قولايلىق تۇددىدى، ونىڭ ۇستىنە امەرىكا مەملەكەتتىك دەموكرىاتيالىق قور قوعامى سياقتى بەي ۇكـ. جەتتىك ۇيمىدار ارقىلى وسى بولشەكتەۇشى ۇيمىداردى قارجىمەن قامدادى ۇزى ادامدارىن تارىبەلەپ قولداۋ كور– سەتتى. امەرىكا مەملەكەتتىك دەموكرىاتيالىق قور قوعامى جۇڭگوغا قاراتقان ادامدىق ۇقققا قارجىلاي كومەك نىساـ. نىندا شىنجياڭدى جۇڭگومەن قاتار قويىپ قانا قويماي، بەـ رەتىن قارجىلاي كومەك سومامى دا جىل ساين ارتتى. رىتالىق قور قوعامىنىڭ ”امەرىكا ۇيغۇر قوعامى“ مەن ”دۇنيە جۇزىلىك ۇيغۇرلار قۇربلىتابىنا“ بەرگەن قارجىسى جەكە – جەكە 295 مىڭ دوللارعا جانە 260 مىڭ دوللارعا جەتكەن.

امەرىكا ۇزىنىڭ باتىستاعى وداقتاس ەلدەرىن شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەدە وزىمەن قىپالداسپ، ۇندەسۇـ. گە جەلىكتىرىپ، باتىستىڭ شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەدەگى خالقالىق ۇسوز بىلگىنىن كۇشەيتىپ، خالقالىق قوعامدى العاجاستردى ۇزى جۇڭگونى جاۋايىكەر ورنىنا قويۇعا ۇرىندـ دى. 2018 – جىلى 11 – ايدا امەرىكا 15 ەلدىڭ جۇڭگوداى باس ەلشىلەرىن شىنجياڭ ۇيغۇر اۋتونوميالى رايونىنىڭ باسشىلارىنا بىرلەسپ حات جازىپ، كەزدەسۇدى تالاپ ەتۇگە ۇزى ”شىنجياڭ جامعايدىنان الاڭدايتىندىقتارىن“ ىلـ. دەرۇگە ايتىنقادى: 2019 – جىلى 7 – ايدا امەرىكا تاغى 24 مەملەكتتى بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمى ادامدىق ۇقىق القالار كەڭەسىنە بىرلەسپ حات جازىپ جۇڭگونىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۇ ساياساتىن سىنداۋعا جەلىكتىردى: 2020 – جىلى 3 – ايدا امەرىكانىڭ قارجىلىق كومەگىن العان اۋستراليا سىترانەگىيالىق ساياساتتى زەرتتەۇ ورنى بايانداما جاريالاپ، ”جۇڭگو ۇكەمىتى از ۇلتتاردى ەڭبەك ستەۋگە ماجبۇرلەدى“ دەپ سوقتى. بۇدان سىرت، امەرىكا ”شىنجياڭنىڭ ادامدىق ۇقىعى“ كەڭەستىك تاقىرىبىنان پايدالا– نىپ ”بىر بەلدەۇ، بىر جول“ بويىنداى ۇسلام ەلدەرىندە ەلىمىزگە نازارلىق يىقىلن تاراتىپ، ”بىر بەلدەۇ، بىر جول“ قۇرىلىسىنىڭ لىكەرلەلتۇىنە كەدەرگىلىك جاسادى.

امەرىكانىڭ ”شىنجياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن ىلـ گەرەلتەۋنىىڭ قاتەرى كۇن ساين كورنەكىلەنە تۇسۇدە. ەڭ اللىمەن، شەكارا ۇشى – سىرتىنداى ۇشقارى ەلمەنئىتەرگە، لاڭكەسى ەلمەنئىتەرگە قانە سىگىنال تاراتىپ، ولاردى شىنجياڭدا ىمپىتى دە كوپ، ىمپىتى دە ۇمرى كولەلمەدى زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك ارەكەتتەرىن تۇدردۇعا جەلىكتىـ رىپ، شىنجياڭداى ۇز ۇلت بۇقارامىنىڭ ۇمىسى مەن ھال – مۇلكىنىڭ حاۋپسىزدىگىنە تىكەلەي قاتەر ىتوندىر– دى، اسرەسە، ەلمىزدىڭ تەرىرىتورىياسى مەن بەيلىك ۇقىد– ەنىڭ تۇتاستىعنا كومەسكى قاتەر ىتوندىردى. ەكىنىشـ. دەن، وسنىڭ سالدانارنان شىنجياڭداى بولشەكتەۇشى كۇشتەر سوڭعى جىلداردا ادامدىق ۇقىق، دەموكرىتايا، ەر– كىندىك كەڭەستىك تاقىرىپتارىن خالقالارادا ۇزدىكىسىز دابىەـ رالاپ، شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەنىڭ خالقالارالاتۇىن ىلگەـ رىلەتۇدە كورنەكتى ونىمىدىلىككە قول جەتكىزدىك، بولاشاقتا قانىستى كەڭەستىك تاقىرىپتاردى ىمپىتى بەلسەندى تۇردە داـ بىرالاۋ ارقىلى خالقالاراداى جۇڭگوغا قارسى كۇشتەردىڭ تەـ لەۋلەستىگى مەن قولداۋىنا يە بولامىز دەپ قانە سەسەپ سوقتى. ۇشىنىشدەن، ورتالىقتىڭ شىنجياڭ قىزمەتى جونىدەـ گى 2 – رەتكى اڭگىمە باسلىسىنەن بەرى، شىنجياڭنىڭ قوعامـ دىق كەلەلى جامعاىي ورنىقتى بولسپ، ۇزدىكىسىز جاقسارىپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىن دە كورنەكتى ونىمىدىلىككە قول جەتىپ، شىنجياڭداى ۇز ۇلت جۇرتىشلىعنىڭ تىنىش ۇمىر، شات – شادىمان تىرشلىك كەشۇىنە تاماشا قوعامدىق ورتا ازىرلەپ بەردى، بىسراق امەرىكانىڭ ”شىنچياڭ ماسەلەسىنىڭ“ خالقالارالاتۇىن لىكەرد– لىمتوى ەلمىزدىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۇ ساياساتىنىڭ اتقاـ رىلتۇنا كەدەركى بولسپ، شىنجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىقى مەن باياندى تىنىشتىق باس نىساناسىنىڭ جۇزەگە اۋسۇنا توسقىندـ دىق جاساپ، شىنجياڭنىڭ ”جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەل– دەۋى ەزەتكى رايون“ قۇرىلىسىنىڭ لىكەرلەلتۇىنە كەسە كولـ دەنەڭ بولدى.

”ئولدىك جىتتىق ويىنى“ وي جەلىسىنىڭ جەتەكتەـ ۇنىدە، امەرىكا ۇزاق ۇاقىت ايتىلمىس ”شىنجياڭنىڭ ادامـ دىق ۇقىق كەڭەستىك تاقىرىبىنان“ پايدالانىپ، شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلەنى ۇزدىكىسىز خالقالارالاندىرىپ، شىنجياڭنىڭ بولشەكتەۇشلىككە قارسى تۇرۇ، زورلىقتى قولداۋىنىڭ سونمەن قاتار امەرىكانىڭ ۇزىنىڭ دامۇنىنىڭ خالقالىق ورتاسىن ناشارلاتۇعا، جۇڭگونىڭ شارىقتاۋىن شاۋجايلالۇعا ۇزىندى. وسى رەتتە امەرىكانىڭ 2020 – جىل ۇيغۇر ادامدىق ۇقتىقارى سا